

Становище

от доц. д-р Ваня Атанасова Иванова

Член на научно жури за защита на докторска дисертация

заповед № РД 38-639 / 12. 12. 2022 на ректора на СУ

на дисертационния труд на тема: “Образование за устойчиво развитие чрез методи за активно

учене в началните класове“,

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Област на висше образование – 1. Педагогически науки

Професионално направление - 1.3. Педагогика на обучението по ...

Научна специалност – Методика на обучението в детската градина и началното училище по
родинознание и природознание – Околен свят, човекът и природата и човекът и обществото в

началните класове

от Максимилияна Иванова Базан, редовен докторант, СУ „Св.Климент Охридски“

Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба.

Процедурата се провежда в съответствие с действащата нормативна уредба, със заповед на ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ № РД 38-639 / 12. 12. 2022.

Общо биографично представяне на кандидата (образование, квалификации, професионален опит и др.)

Максимилияна Базан е магистър по Предучилищна и начална училищна педагогика от ФНОИ – СУ „Св. Кл. Охридски“ и магистър по библиотечно-информационен и културен мениджмънт от Университета по библиотекознание и информационни технологии - София. От 2018 година е докторант в катедра НУП във ФНОИ – СУ „Св. Кл. Охридски“ с научен ръководител проф. Илиана Мирчева. От 2021 год. г-жа Базан е част от екипа на „Уча се“ ЕООД.

Актуалност на проблематиката на дисертационния труд.

Проблематиката на дисертационния труд попада в актуалните теми и тези на съвременното образование. Насочена е към една от ключовите компетентности за учене през целия живот – допълнената компетентност N 9 от редактирания вариант на Рамката за ключовите компетентности за учене през целия живот, публикувана в Наредбата за общообразователната подготовка в училище (2015), а именно: *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт*. Фокусът на изследването е във възможностите за образование за устойчиво развитие, реализирано чрез методи на активно учене в извънурочната дейност в началните класове (модул занимания по интереси), в 3-ти и 4-ти клас.

Структура и съдържание на дисертационния труд.

Дисертационният труд е в общ обем 253 страници, от които 182 страници основен текст, 15 страници библиография и 55 страници с 32 приложения, включващи работни листове, таблици, графики и др. Структурата на дисертационния труд включва увод, три глави, изводи и препоръки, заключение, научни и практически приноси, библиография и приложения.

Библиографията съдържа 83 заглавия, от които преобладаващата част на латиница (72) и 66 източника от интернет.

В своята цялост трудът осигурява добро ориентиране в съдържателния обхват на изследвания проблем. Във всяка от частите на доктората са обособени основни проблеми, което позволява развитието на дисертационната теза от теоретична, методическа и изследователска позиция. Изследването е осъществено въз основа на анализ и систематизация на теоретичен и емпиричен материал в продължение на 5 години - от началото на 2018 до 2022 година.

В първа глава е представен теоретичен обзор по темата. Подборът и последователността на основните моменти в него проследяват генезиса на образованието за устойчиво развитие и ролята на международни организации и форуми за признаването и утвърждаването му като един от най-мощните фактори за осъществяване на трансформацията, необходима за постигане на устойчивост в обществото.

Максимилияна Базан представя целите за устойчиво развитие и анализира връзките между екологичните, социалните и икономическите аспекти на проблема. Анализират се и ключовите компетентности, необходими за постигане на устойчивост.

Обзорът на теоретични виждания и политики за образование за устойчиво развитие в международен план има висока информационна функция. Извършеният анализ на възможностите за реализация на образование за устойчиво развитие в учебните програми по човекът и природата и човекът и обществото в 3-4 клас очертава насоките за преодоляване на определени дефицити в педагогическата практика в начален етап у нас. В първа глава са проучени голям брой литературни източници, цитирането е коректно. Представените частични обобщения, показват уменията да се синтезира, като се очертават тенденции и перспективи.

Във **втора глава** на изследването са представени основните категории на изследователската концепция. Тя е конструирана въз основа на обобщение и трансфер на анализирани теоретични постановки. Задачите на изследването са в логическа и съдържателна взаимовръзка и разкриват организацията и основното иновационно намерение на автора в проведеното изследване. В него са включени ученици и учители. Използваните изследователски методи са представени изчерпателно и коректно. Разработена е авторска методика за измерване на знания и отношения към устойчивото развитие при ученици от 3-ти и 4-ти клас. Методиката е апробирана, като в този процес е претърпяла корекции и усъвършенстване. Създаденият въпросник съдържа 17 въпроса – 8 в категория знание и 9 в категория отношение. Надеждността на методиката е проверена посредством данни, получени от 204 респонденти.

Изведеният педагогически експериментален модел на образование за устойчиво развитие има оригинален характер и дава много добра приложна стойност на дисертационното изследване. За осъществяване на разработените дидактически варианти се прилагат иновативни подходи, основани на критическото мислене, екипната работа, творчеството, предприемчивостта, емоционалната интелигентност, вземането на решения – умения, които са ключови за съвременната личност. В тази част на разработката най-добре проличава уменията на Базан да конкретизира теоретичните постановки по темата в конкретни учебни ситуации и задачи. Предложените варианти отговарят на определени съдържателни и технологични

критерии, съотнесими към целите на образованието за устойчиво развитие. Те са с разнообразна тематика, съобразени са с възрастовите особености на учениците от начален етапи и имат високо формиращо действие и влияние върху личностното развитие.

В **трета глава** са представени резултати от проучвания, изследване и експериментиране по проблема за образованието за устойчиво развитие. Успешно е използван методът „Фокус група“ с цел проучване на нагласите и възможностите за осъществяване на образование за устойчиво развитие в рамките на целодневното обучение. Установените тенденции, както и обобщенията относно активната класна стая, позволяват на автора да търси най-подходящите съдържателни, организационни и методически решения за реализация на своята изследователска концепция.

Извършеният статистически анализ на резултатите от констатиращ и експериментален етап на изследването в контролна и експериментална група се основава на статистически величини и процедури. Представена е количествената и качествената интерпретация на резултатите от приложението на обоснованата авторска методика по определените критерии – знания и отношения. Открити са конкретни проблемни области, свързани с различни елементи на образованието за устойчиво развитие.

Направените изводи произтичат от проведената експериментална дейност и обобщават резултатите, като в същото време разширяват перспективата за разсъждение по проблема.

Стилът, езикът и техническо оформление на дисертационния труд са на много добро ниво.

Научнотеоретични и практико-приложни приноси. Посочените приноси моменти отразяват елементите с оригинален и иновативен характер в доктората.

От посочените приноси бих открила създадения модел за приложение на идеите за образование за устойчиво развитие чрез специално подбрано учебно съдържание, предложено в съответствие с идеите за активно учене и с възрастовите особености на учениците в 3 и 4 клас.

Автореферат. Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертацията.

Публикации по темата на дисертацията (съдържание и изпълнение на наукометричните изисквания).

Представени са четири публикации по темата на доктората, което отговаря на наукометричните изисквания.

Лични впечатления.

Впечатленията ми, извън представените материали за защита на докторска дисертация, са свързани с участието на Максимилияна Базан в авторския екип на книгата STEM/STEAM обучение в началното училище (Под. ред на Илиана Мирчева).

Като автор на статия от сборника - „STEM като инструмент за постигане на целите на образованието за устойчиво развитие“ и практическите разработки: „Да конструираме подслон за хора, загубили домовете си след природно бедствие“, „Стоунхендж“,

„Равновесие на телата“ г-жа Базан следва и доразвива заложените в дисертационния труд идеи за образование за устойчиво развитие чрез активни стратегии.

Бележки, препоръки и въпроси.

1. Не се анализира и не е цитирана Набедба 5 за общообразователната подготовка в училище (2015), където е представен редактиран вариант на Рамката за ключовите компетентности за учене през целия живот от 2006 год. Този вариант включва като девета ключова компетентност *„Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт“*. В същата наредба намираме и връзката на редица области на компетентност и очаквани резултати от обучението (от изискванията за резултатите от обучението по родинознание, човекът и природата и човекът и обществото 1-4 клас) с посочената, девета ключова компетентност.
2. Тъй като многократно се използва в дисертационния труд, препоръчвам употребата на прилагателното име „дидактически“ вместо дидактичен в словосъчетанието „дидактичен вариант“. Прилагателното дидактичен, освен „който се отнася до дидактиката“, има и второ значение – поучаващ, наставляващ, което дава нежелан оттенък върху смисъла.

Заключение. Представеният труд разглежда значим изследователски проблем и притежава всички необходими качества на дисертационно проучване. Кандидатът демонстрира способности за самостоятелно научно изследване и приложение на иновативни идеи в обучението в начален етап.

Предлагам на научното жури да присъди образователна и научна степен „доктор“ на г-жа Максимилияна Базан в професионално направление - 1.3. Педагогика на обучението по ..., Научна специалност – Методика на обучението в детската градина и началното училище по родинознание и природознание – Околен свят, човекът и природата и човекът и обществото в началните класове.

Автор на становището:

доц. д-р Ваня Иванова